

Emlékezés régi jászberényi tanárookra XX.

Az 1944/45-ös tanév végzősei, nyolc diák és nyolc tanáruk tablója különleges, hiszen Benke László festőművész, rajztanár készítette. Az előző írásaimat a nyolc tanár közül Kemenes Antalra és dr. Varga Imrére emlékezve készítettem. Most az igazgatóra, **dr. Lessi Viktorra** emlékezem, aki 1942 és 1952 között volt a jászberényi József Nádor (majd Mikszáth Kálmán, később Lehel Vezer) Gimnázium igazgatója.

Lessi Viktor (1905–1989) 1905. április 16-án született Tárkányban (Komárom-Esztergom megye). Édesapja Lesi András kisbirtokos, édesanyja, Anna segítő családtag. A születési anyakönyvben Lesi családnéven szerepel, később Lessinek, egy időben pedig Lessynek írták a nevét. Heten voltak testvérek, közülük egyedül Viktor lett egyetemi végzettségű. A pannonhalmi Benedek-rendi Gimnáziumban érettségizett, magyar-latin szakos szerzetes tanári pályára készült. Másodéves egyetemistaként rájött, hogy a papi hivatás nem az ő útja. Budapesten folytatta tanulmányait. 1930-ban a Magyar Királyi Tanárképző Intézet Gyakorló Gimnáziumában, Budapesten volt gyakorló tanárjelölt magyarból és latinból is. 1931-ben végzett, magyar-latin szakos tanár lett. Így nyilatkozott egy interjúban:

„Mindig a latint szerettem jobban, s szerencsémre azt is tanítottam főként. (...) A latin nyelv elsajátításának folyamatát a logikára építettem. Elvem az volt, előbb megérteni, aztán megtanulni. Óvtam tanítványaimat a mechanikus tanulástól. (...) A latin nyelv nemcsak a gondolkodás fejlesztésére alkalmas, hanem az ókori történelem és kultúra megismertetésére is.” (Szegedi Egyetem lapja 1982) Tanári pályája több városhoz, iskolához kötődik.

Csongrád

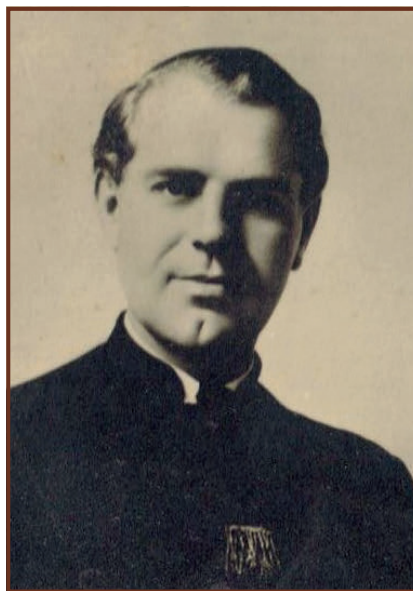
A kezdő okleveles tanár 1932. február 17-től Csongrádra került a Szent Imre Gimnáziumba. Internátusi prefektus lett, s óradóként hat órában tanított. Kezdetől fogva osztályfőnök is volt.

Az első teljes tanévben az Arany János emlékünnepélyen ő mondta az ünnepi beszédet és a szülői értekezleten „Az iskola és a szülői ház” címmel tartott előadást.

Az 1934-35-ös évkönyvben *A két-ezeréves Quintus Horatius Flaccus* címmel jelent meg értekezése, az iskolai Horatius ünnepélyen pedig ő volt az ünnepi szónok.

Az iskolai önképzőkör vezető tanára volt. Sakkszakkört vezetett, cserkészekkel táborozott, könyvjutalmakat ajánlott fel kiváló tanulóknak.

Az internátusban lakó diákok a vezetésével 1939 áprilisában megtekintették Szentesen a Mezőgazdasági Oktatói Kiállítás és a Csongrád vármegyei Múzeumot. Az év májusában pedig a katolikus vallású tanulókkal részt vettek a Kiskunfélegyházán tartott eucharisztikus ifjúsági napokon, és megismerkedtek a város nevezetességeivel is.

**Dr. Lessi Viktor igazgató
az 1943-as tablóképen**

Katolikus Leányok Országos Szövetsége (KLOSZ) csongrádi csoportjában több alkalommal tartott előadást, például az Árpád-kori magyarság kultúrájáról, és más alkalommal *A női műalkotóerő és a magyar irodalom* címmel.

Az 1938-39-es tanévben kimagasló eredménnyel leérettségizette osztályát, s ezzel befejeződött csongrádi tanársága. Ugyanis a vallás- és oktatásügyi miniszter „1939. évi szeptember 7-én kelt 49.862- 1939 V.1. sz. rendeletével *Lesi Viktor* rendes tanárt a debreceni gyakorló jellegű gimnáziumhoz osztotta be szolgálatáért. (...) *Lesi Viktor* működése hagyott mélyebb nyomot, Nyolc estendeig működött itt s mint az ifjúsá-

gi és a segítő egyesület könyvtárőre és az utolsó években, mint internátusi gondnok szerzett érdemet” – olvasható az év értesítőjében.

Debrecen

1939 szeptemberétől a rendes tanár latinból vezetőtanár lett a Debreceni Magyar Királyi Középiskolai Tanárképző Intézet Gyakorló Gimnáziumában. 3-4 gyakorló tanárjelöltje volt.

Osztályfőnöki feladatokat is ellátott. Kirándulásokon gyarapította diákjai tudását, például Hajdúszoboszlón, a debreceni repülőtéren.

Szülői értekezleten „*A barátság szerepe a tanuló életében*” címmel tartott előadást. A tantestület előtt pedig az *Általános Utasításokról* beszélt.

1941. április 4-én írta a *Debreceni Újság*, hogy a Tisza István Tudományegyetemen tizenegy jelöltet avattak doktorrá, akik közül Lessi Viktor, a debreceni Gyakorlógimnázium kitűnő tanára a bölcsészettudományi doktori címet nyerte el.

1941-42-ben a Budapesti Középiskolai Tanárképző Intézet Gyakorló Gimnáziumában tanulmányozta szaktárgya oktatását és a tanárképzés menetét.

Három év után új munkahelyre, új beosztásba került.

Jászberény

A „nm. VKM 1942. július hó 27-én kelt 123.068/1942.VI. 1.sz. rendeletével a debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet Gyakorló Gimnáziumától *dr. Lessi Viktor* gyakorló gimnáziumi tanárt helyezte, és megbízta az intézet igazgatói teendőinek ellátásával” a jászberényi gimnáziumban.

A VIII. osztályban bölcsészettan tanított. S mint igazgató a bútór és irodai felszerelés őre, az iskolai sportkör elnöke volt. Az 1946/47-es tanévben több megemléltendő esemény is történt, amelynek Lessi Viktor már kinevezett (nem megbízott) igazgató volt a vezetője. 1946 szeptemberében elindult a dolgozók gimnáziuma az I. és az V. osztállyal. December elsején megalakult a Diákkaptárszövetség jóváhagyásával a gimnázium Diákkaptára. A tanév második felében, 1947. március 30-án az igazgató beszédet mondott az ország felszabadulásának 2. évfordulóján rendezett ünnepségen.

Az iskolai évkönyvekből kiderül, hogy milyen sokrétű közéleti tevékenységet végzett. A Jászberényi Római Katolikus Egyházközség Képviselőtestületének és Tanácsának, illetve a választóbizottságának tagja, az Actio Catholica szervezési szakosztályának elnöke, a kulturális szakosztály tagja, a Lehel Torna Kör díszelnöke, Korcsolyázó Egyesület társelnöke volt.

Részt vett a Római Katolikus Iskolaszék, Jászberény város képviselőtestülete, a Kaszinó Egyesület választmányja, a jászberényi Dologház Felügyelő Hatósága, a jászberényi ifjúsági Levente Egyesület és a jászberényi Iskolánkívüli Népművelő Bizottság munkájában.

Az Országos Középiskolai Tanár egyesület, a Katolikus Középiskolai Tanár egyesület tagja, a Foederatio Emericana Jasonia Corporatiójának dominusa volt. Megkapta az Erdélyi Érdeméremet.

A Pedagógusok Szabad Szakszervezete 1945-ben megalakult a városban, első elnöke dr. Lessi Viktor lett.

Több alkalommal bízták meg általános felügyeleti iskolátogatóssal, Szolnokon az állami gimnáziumban, illetve a mezőtúri állami leánygimnáziumban, itt érettségi vizsgaelnöki teendőket is ellátott.

10 évig volt a gimnázium igazgatója, 1942 és 1952 között. Sok mindent megéltek ez idő alatt, a háború tönkretett épületeket, befolyásolt emberi sorokat, elpusztított épületeket. S a háborút követő évek sem teltek nyugalomban. A Szegedi Egyetem című újság részére adott interjúbán a következőket mondta az újjáépítésről: „A gimnáziumot szellemi, erkölcsi vonatkozásban is újjá kellett építeni, s csak ezután következett az épület felújítása, ami a háborús pusztítások után, a felszabadulást követő években csöppet sem volt könnyű feladat. A minisztériumnak nem, vagy alig volt pénze, megnézték hát mire költsek. Mindezt tudva, nem is próbálkoztam pénzt kérni, inkább szervezőképességemre támaszkodtam. Felkértem Jászberény iparosait a különféle javítási munkák elvégzésére, a lakosságot pedig a lehetőségekhez mért pénzbeli támogatásra. Mindkét kérésem meghallgatásra talált. Így 1945 augusztusára, alig egyhónapos munkálatok után elkészültünk az újjáépítéssel.”

A háború alatt, „főleg 1944-ben többször segített nehéz helyzetbe jutottakat menteni az elhurcolástól. A front átvonulása után a gimnáziumi oktatás gyors

helyreállításában s egyben a pedagógus-szakszervezet alapításában vállalt jelentős szerepet. Aztán azonban nehézségek köszöntöttek be életébe. A latinnak a hazai középiskolában történt sajnálatos visszafejlesztése átmeneti szakváltásra szorította: biológia tanári oklevelet szerzett a budapesti egyetemen (1950–1954). Ugyanakkor gimnázium-igazgatói tevékenysége is terhessé vált, mert a vidéki kisváros élteben fel-feltűnő kiskirályokkal kellemetlenségei támadtak”. (Délmagyarország 1989)

tív munka folyik tanár és osztály közt. Együtt «drukkolnak»: hogy minden jól menjen, együtt örülnek minden jó feleletnek, együtt szegyenkeznek, ha valamelyik fiú gyengébben készült...”

1958-tól a József Attila Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumában lett latin szakvezető tanár. Három év múlva az igazgatóhelyettesi feladatokat is ellátta.

A következő és egyben utolsó munkahelye az egyetem (JATE) klasszika-filológia tanszéke, ahol adjunktusként

Az utolsó tabló Jászberényben

Szeged

1952-től életének következő állomása Szeged volt. Először a Radnóti Miklós Gimnáziumba került szakvezető tanárnak. „Érettségi elnökként itt találkoztam vele először a sors ironiájából kifolyóan nem mint latin, hanem mint biológus érettségiztető tanárral. Kiemelkedő pedagógusi egyénisége s egyben bölcsen kiegyensúlyozott emberi alkata persze így is azonnal megfogott” – írta róla Szádeczky Kardos Samu klasszika-filológus egyetemi tanár.

A magyar-latin-biológia szakos tanár biológia órájáról az 1954-ben a Szabad Nép március 19-i számában Szovjet pedagógus – magyar iskolákban címmel megjelent írásban olvashatunk:

„A Radnóti Miklós gimnáziumba váratlanul érkezünk. Dr. Lessi Viktor néhány perccel biológia-órája előtt tudta meg, hogy vagy tíz vendéget kap a negyedik cébe. (...) «Az emberréválás útja» – ez a téma nem könnyű kérdés, mégis az óra lendületes, színvonalas, sőt egyenesen izgalmas. Nagyszerű kollek-

segítette a tanárjelöltek pedagóguspályára készülését. 1972-ben nyugdíjba vonult, de még évekig visszajárt latin szakdidaktikát oktatni.

Szegeden is igen aktív közéleti szereplő volt. A következőket mondta erről az egyetemi lapnak: „Igen, s ezt szívesen vállaltam 1955-1957 között városi tanács tag voltam, az Állandó Művelődési Bizottság elnöke, a Hazafias Népfrent városi és megyei bizottságának tagja, a Pedagógus Szakszervezet városi bizottságának kultúrfelelőse, az MTA Ókortudományi csoportja helyi szervezetének titkára voltam”

Nyugállományba vonulása alkalmából, munkájának elismeréseként az Oktatásügy Kiváló Dolgozója címmel tüntették ki. (Művelődési közlöny, 1973. 6. szám)

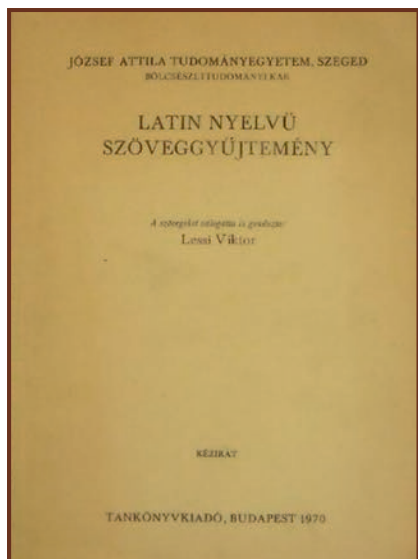
1981 november 16-án az Eötvös Loránd Tudományegyetem ünnepi közgyűlésén rubinoklevelet kapott. (Eötvös Loránd Tudományegyetem értesítője, 1981–1982)

(folytatás a 6. oldalon)

(folytatás az 5. oldalról)

Irodalmi tevékenysége

Latin nyelvű szöveggyűjtemény, műfordítás, cikkírás, az Auctores Latini egyetemi tankönyvsorozat munkálataiban való részvétel, Ciceró filozófiai művei válogatott részleteinek egyetemi

A latin szöveggyűjteménye

tankönyvként való feldolgozása, nagy vonalakban így jellemezhető irodalmi munkássága.

Cikkei megjelentek a Felsőoktatási Szemlében, az Antik Tanulmányok című lapban. Néhány cikkének a címe: *Nevelőink feladata*, *Korszerű nevelésünk*, *Korszellem és mesevilág*, *Az ifjúság olvasmányairól*, *A tanári te-*

Frankenburg szerkesztette Életképek

kintély kérdése, Miben segíthet a szülő az iskolának? 1966-ban *A latin tanítás módszertanának mai kérdései (Antik Tanulmányok)*, 1967-ben *A történelem szakos egyetemi hallgatók latin tanítása (Felsőoktatási Szemle)*

Őnállóan megjelent munkája *A Frankenburg-féle Életképek* címmel 1941-ben Debrecenben. Az Életképek, az első nőknek szóló divatlap volt az 1800-as években, amely tudományos

Zárásként

Nem sokkal a gimnázium 250 éves évfordulójának megünneplése után, úgy gondoltam, e rövid írással emléket állítok a második világháború utáni jászberényi gimnáziumi élet újjáépítőjének, dr. Lessi Viktornak, aki 115 éve született és az „Ötven éve tanít-nevel. Nem fáradt még bele?” – újságírói kérdésre a következőt válaszolta: „Nézze szívesen tanítok ma is, mert nem érzek

Dr. Lessi Viktor gyászjelentése

értekezéseket is közzé tett. Az a körülmény, hogy egy korábban lebecsült divatlap politikai funkciót teljesített a reformkorban, azaz a kormány és az ellenzék politikai csatározásának színterévé válhatott, jelentősen emelte a divatlapok, különösen az Életképek státusát. Lessi Viktor folytatta a divatlapok hasznos női lapként, kulturális missziót teljesítő reformkori orgánumként való tárgyalását, másrészt már külön fejezetet szentelt az Életképek, és a későbbi márciusi ifjak kapcsolatának bemutatására.

Privát élete

Lessi Viktor kétszer nősült. Gyermeke nem született. Első felesége Tekulits Anna okleveles tanítónő volt. 1939. december 26-án tartották esküvőjüket a csongrádi katolikus templomban. Felesége 1977-ben, 59 éves korában elhunyt. Később újra megházasodott. Második feleségével, Erzsébettel 1984-ben Budapestre költöztek, hiszen ott éltek rokonaik. A budapesti életből öt év adatott meg neki. 1989 április 12-én 84 évesen elhunyt. Hamvait a kelenföldi Szent Gellért plébániatemplomban helyezték örök nyugalóvára.

magamban lendületbeli törést vagy hiányt, mert úgy érzem, tudok még dinamikus és hasznos órákat tartani. S akkor miért ne? Az évek száma nem győzheti le a hivatás szeretetét.”

Források

A csongrádi Szent Imre Gimnázium évkönyvei 1932-1939 között
Délmagyarország 1989. június 17.: Szádeczky-Kardos Samu: *A latin szakos pedagógus*
Jászberényi József nádor főgimnázium értesítői 1942-1944 között, Jászberényi Állami Lehel Vezér Gimnázium évkönyvei 1946-1949 között
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár dokumentumai – Köszönöm Bojtos Gábor főlevéltáros segítségét.
Médiakutató, 2013. 4. szám: *Reformkori divatlap-történet tegnap és ma*
Nagy Anikó: *A Debreceni Magyar Királyi Középiskolai Tanárképző Intézet Gyakorló Gimnáziuma története*
Szántai Katalin *nyugalmozott tanárnő dokumentumai, melyet itt köszönök.*
Szegedi Egyetem 1982. *Példamutató életút és pályakép*
Csörgő Terézia *nyugdíjas biológia-kémia szakos tanár*